

PD-1601100302030102 Seat No. _____
M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination
June / July - 2018
Sanskrit
(Dharmasutra and Gautamdharmastra)
(अध्याय १, १३) (Common Paper For 2015 & 2016)
(New Course)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

सूचना/Instruction :

બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

All questions carry equal marks.

૧	ધર્મસૂત્રોનો પરિચય આપી તેના સ્થાન અને મહત્વની ચર્ચા કરો.	૧૪
1	Give an introduction of Dharmasutras and discuss their place and importance.	14
અથવા/OR		
૧	ધર્મશાસ્ત્રોની ઉત્પત્તિ અને વિકાસની ચર્ચા કરો.	૧૪
1	Discuss the origin and development of Dharmasutras.	14
૨	ગૌતમધર્મસૂત્રના પ્રથમ અધ્યાયના વિષયોને મૂલવો.	૧૪
2	Evaluate the topics of first chapter of Gautam Dharmasutra.	14
અથવા/OR		
૨	ગૌતમધર્મસૂત્રની ભાષ્યશૈલી અને ભાષ્યકારો વિશે નોંધ લખો.	૧૪
2	Write a note on the commentary - style and commentors of Gautamdharmastra.	14
૩	નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પરિચ્છેદોને સાનુવાદ સમજાવો :	૧૪
3	Explain with translation any two passages of the following :	14
	(9) સૂત્રારમ્ભપ્રયોજનં ચ યથૈવ વેદો ધર્મમૂલમ્ તથા સ્મૃતિશીલે, અપીતિ ન તુ કેવલં વેદ એવ ધર્મમૂલ, કિં તર્હિ તદ્વિદાં ચ સ્મૃતિશીલે । વેદવિદાં ચ યે સ્મૃતિશીલે તે અપિ ધર્મમૂલે ભવતઃ । તે અપિ વેદવિરોધિની તદ્વિદામિતિ આરમ્ભાત્ । મૂલ શબ્દશ્ચેહ દ્વાભ્યામભિસમ્બધ્યમાનો દ્વિવચનાન્તો દ્રષ્ટવ્યઃ । તચ્છબ્દેન ષડંગો વેદો લક્ષ્યતે । સ્મૃતિરૂપનિબન્ધનમ્ મનુ યમ વસિષ્ઠ મૃગુ અંગિરો બૃહસ્પત્યુશનો ભારદ્વાજગૌતમાપસ્તમ્બ સંવર્ત વ્યાસ શતાતપ શંખ લિખિત હારીત બૌધાયન યાજ્ઞવલ્ક્ય પ્રચેતાદિભિઃ કૃતમ્ । શીલ મનૂપનિબદ્ધ સમાચારઃ ।	

- (२) वेदानुवचनं समस्तं वेदानुवचनम् । अदृष्टार्थमेकदेशाध्यापनेन गुरुः । तथा च मनुः अल्पं वा बहु वा यस्य श्रुतस्योपकरोति यः ।
तमपीह गुरुं विद्याच्छ्रुतोपक्रियया तया ॥
दृष्टार्थं चेदुपाध्यायः तथा च वसिष्ठः – यस्त्वेकदेशं स उपाध्यया ।
चकारात् अंगं व्याख्याताऽपि – तथा च यास्कः –
आचार्यः आचारानाचिनोति, आर्थानाचिनोति, बुद्धिं वा । तथा च मनुः –
उपनीय तु यः शिष्यं वेदमध्यापयेद द्विजः ।
सकल्पं सरहस्यं च तमाचार्यं प्रचक्षते ॥
- (३) तत् शपथं देवसंसदि देवसन्निधौ देवशब्देन । देवता प्रतिमाः आदित्यादयो वा उच्यते । राजा व्यवहारदर्शी । ब्राह्मणाः सभ्यादयः तद्ग्रहणं लौकिकव्यवहार निवृत्त्यर्थम् । एवञ्च व्यवहारे देवतादि सन्निधौ लौकिके यत्रकुत्रचिदिति द्रष्टव्यम् । अर्थान्तरनिमित्तो व्यवहारः । अपराधनिमित्तौ लौकिक इति । अब्राह्मणाः क्षत्रियादयः । स्याद् ग्रहणं कर्मनिवृत्त्यर्थम् ।
- (४) उक्तास्साक्षिणः केन प्रष्टव्या इत्यत आह—राजा प्राड्विवाको ब्राह्मणो वा शास्त्रवित् । पृच्छतीति प्राट् । पृष्टं विवक्तीति विवाकः । पृच्छति वा असौ वादि प्रतिवादिनं साक्षिणो वा यदुक्तं तं विचारयतीति प्राड्विवाकः । स राजैव भवेत्, श्रान्ते तस्मिन् नन्यकर्मप्रवृत्ते ब्राह्मणो वा शास्त्रवित् बहुश्रुत इत्यर्थः –
तथा च मनुः –
यदा स्वयं न कुर्यात्तु नृपतिः कार्यदर्शनम् ।
तदा नियुञ्ज्याद विद्वांसं ब्राह्मणं कार्यदर्शनम् ॥

- ४ नीयेनाभांथी कोष्पश भे सूत्रो गौतमधर्मसूत्रानुसारं समञ्जसो : १४
- 4 Explain any two Sutras according to Gautam Dharmasutra : 14
- (१) द्रव्यहस्त उच्छिष्टो निधायामेत् । १-३०
- (२) यत्र चाम्नायो विदध्यात् । १-५१
- (३) स्वर्गं सत्यवचने विपर्यये नरकः । १३-८
- (४) गोऽश्वपुरुषभूमिषु दशगुणोत्तरान् । १३-१६
- ५ कोष्पश भे विशे नोंध लभो : १४
- 5 Write notes on any two of the following : 14
- (१) श्रतिस्तु वेदो विज्ञेयो धर्मशास्त्रं तु वै स्मृतिः ।
- (२) गौतमधर्मसूत्रस्य अन्यस्मृतिभिः सम्बन्धः ।
- (३) साक्षी पञ्चविधः स्मृतः ।
- (४) गौतमधर्मसूत्रस्य त्रयोदशाध्याये उद्धृताः स्मृतीनाम् श्लोकाः ।